

linguistics, a large number of studies have been carried out, in which language is considered not only as a means of communication, but also as a cultural indicator of the nation. Such kind of studies are based on the idea that the most subtle aspects of folk culture are manifested in a language is unique, proceeding from such approaches, the language requires analysis not only the modern mentality of the nation, but the views of the people of the previous era on the world, society and themselves. Reflecting the interaction between language and national culture, expressed

through socio-cultural activity of Man and the axiological relations of culture, occupies one of the leading places in modern linguistics. "The most difficult cultural-linguistic component is expressing alternative cultural code in national cultural categories and its formation is the task of ethno-linguistic. One of the problems of this type is the naming by representatives of different ethnic groups: "giving a name is the most important anthroponymic (in social language - the initial) action that gives newborn baby the status of a person [15].

References

1. Russel B. Shakespeare's Country. – London: Heinemann, 2008. – P. 499.
2. Gardner St. The Case of the Eaten Mink. – London: Penguin, 1985. – P. 186.
3. Йўлдошев Б. Ўзбек ономастикаси масалалари. Самарқанд 2012- 36 б.
4. Стеблин-Каменский М.И. Древнеисландская топонимика как материал к истории имени собственного // Стеблин-Каменский М.И. Спорное в языкознании. - Л.: «Наука», 1974. - С. 105-106.
5. Березин Ф.М., Головин Б.Н. Общее языкознание. -М.: «Высшая школа», 1979. - С. 21-23.
6. Jespersen O. A Modern English Grammar - On Historical Principles - Part VI – Morphology. Yutang Press (August 21, 2013), - P.116.
7. Суперанская А.В. Структура имени собственного - М.: «Наука», 1969. – С.16.
8. Реформатский А.А. О сопоставительном методе. // Лингвистика и поэтика. – М.: «Наука, 1987. –С. 59.
9. Лотман Ю.М. Смиосфера. СПб.: Искусство, 1960. –С. 704.
10. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры. –Москва: Академический проект, 2004. –С. 185.
11. Агеева Р.А., Бахьян К.В. Социоллингвистический аспект имени собственного (К ХУ Международному конгрессу по ономастике, 13-17 августа 1984 г., Лейпциг). - М.: «Наука», 1984. - С. 5-12.
12. Абдурахмонов Д.А. Ном қўйиш. // Фан ва турмуш. 1960, № 6. 36-б.
13. Абдуллаев Ф.А. Киши отларининг қисқариш усуллари. // Ўзбек тили ва адабиёти. 1980, № 3, 3-7 -б.
14. Гордлевский В.А. К личной ономастике у османцев.// Древности восточные. -М.: 1913. Т.IV. –С. 21.
15. Телия В.Н. Констративный аспект семантики номинативных единиц / В.Н. Телия; отв. ред. А. А. Уфимцева; АН СССР, Ин-т языкознания. -М.: «Наука» 1986. –С.216.

РЕЗЮМЕ. Мақолада тилшуносликда атоқли отларнинг умумназарий муаммоларини тадқиқ этиш соҳасида ечимини қутаётган муаммолар ҳақида фикр юритилади. Жумладан, атоқли отлар билан турдош отлар орасидаги фарқлар машхур тилшунослар томонидан берилган назарияларга таянган ҳолда кўрсатиб берилади, тилшуносликда атоқли отларга абстракт-мантикий ва конкрет-тарихий нуқтаи назардан ёндашувнинг вужудга келиши ҳақида маълумот берилади. Мақолада инсон ва нарсаларнинг номи уларга хос бўлган табиатларидан келиб чиққан ҳолда, айниқса, табиатларидagi муҳим хусусиятларга урғу берилган ҳолда ўзлаштирилади деган фараз таҳлил қилинади. Демак, кўпгина мамлакатларнинг ҳозирги замондаги маданияти шароитида ҳам атоқли отлар ўз соҳиби учун маълум маънони сақлаб қолган деган хулосага келинади.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматриваются общетеоретические проблемы в области изучения общих проблем имён собственных в языкознании. В частности, показаны различия между именами собственными и именами нарицательными на основе теорий, данных известными лингвистами, в языкознании сведения о появлении подхода к именам собственным с абстрактно-логической и конкретно-исторической точек зрения. В статье анализируется предположение о том, что имена людей и вещей усваиваются из присущих им натур, особенно с акцентом на важные черты в их натурах. Отсюда делается вывод, что даже в современной культуре многих стран имена собственные сохранили для своего владельца определенное значение.

SUMMARY. The article discusses the general theoretical problems in the field of studying the general problems of proper names in linguistics. In particular, the differences between proper names and common names are shown on the basis of theories given by famous linguists, in linguistics information about the emergence of the approach to proper names from an abstract-logical and concrete-historical point of view. The article analyzes the assumption that the names of people and things are assimilated from their inherent natures, especially with emphasis on important features in their natures. Hence, it is concluded that even in the modern culture of many countries, proper names have retained a certain meaning for their owners.

ЎЗБЕК, ҚАРАҚАЛПАҚ ХАМ ТҮРКМЕН ТИЛЛЕРИНДЕ АЙЫРЫМ КИЙИМ-КЕНШЕК АТАМАЛАРЫНЫҢ ЭТИМОЛОГИЯСЫ ХАМ УҚСАСЛЫҚЛАРЫ ҲАҚҚЫНДА

Х.Бегжанов – ассистент оқытушы

Эжинияз атындағы Нөкис эммлекетлик педагогикалык институты

Таянч сўзлар: кийим-кечак, этимология, маданият, этник келиб чиқиш, типология, тилшунослик, луғат, бадий таржима.

Ключевые слова: одежда, этимология, культура, этнос, типология, языкознание, лексика, художественный перевод.

Key words: clothing, etymology, culture, ethnicity, typology, linguistics, lexicon, literary translation.

Этномаданий жактан жақын хам коңсы болып жасап киятырған өзбек, карақалпақ хам түркмен халықларының ерте дәуірлерден бери жасаў жараяты уқсас болып, олар социал-экономикалық хам мәдений, әдебий байланыста болып келмекте. Соның менен бирге бул үш халық мәдений мийрасы хам тиллери де жүдә жақын болып, олар арасында типологиялық уқсаслықларда көзге тасланады. Сонлықтан, дос-туўысқан үш халық тилинде қолланылған кийим-кеншек атамаларындағы уқсаслықларды хам өзгешеликлерди бүгинги тил билими илиминиң көзқарасынан изертлеў ҳазирги лингвистиканың актуал мәселелеринден бири есапланады. Соның ушын биз усы мақаламызда өзбек, карақалпақ хам түркмен тиллеринде қолланылып киятырған кийим-кеншек атамаларының типологиясы мәселелери ҳаққында сөз етпекшимиз.

Рус лингвист алымы С.В.Соколовскийдиң «Хәр бир халықтың өзиниң өмир сүриў жолы болып, бул

айырмашылық олардың руўхый байлықлары арқалы көринеди. Бул руўхый байлықлар тилдин ишки мазмунын курайды. Хәр бир халықтың ана тилинде өзіншелик өзгешеликлерин көрсететуғын мәдений кубылыслары болады. Усы кубылыслар халықтың мәдениатының белгили бир жолға түсиўине, өмирдиң шыңларына көтерилиўине тәсир етеди. Тилди билиў - бул тил арқалы жүзеге шығатуғын мәдениатты билиў, өмир шынлығын билиў. Ал, өмир шынлығының үлкен бөлеги үрп-әдет хам салт-дәстүр атамалары арқалы көринеди. Бундай атамалар «этнос» түсинигин ашыўдың социаллық-нормативлик (дәстүр, үрп-әдет, исеним, руўхый мәдениат, миллий психология хам т.б. усаган) себеплерине киргизиледи [1:93-99] - деп белгилегени сыяклы хәр бир халықтың миллий тили оның миллий өзіншелигинен келип шығады. Соның менен бирге миллий мәдениаты, үрп-әдети, салт-дәстүрлери менен байланыслы болады. Сонлықтан,

хәзирги тил билиминде этнолингвистика, лингвокультурология сыяклы тараўлар пайда болды. Өз гезегинде «Этнолингвистика - халықтың этногенезин, турмыс-салты менен үрп-әдетин, мәкан-жайын, баска халықлар менен тарийхый-мәдений байланысын, күнделикли турмысын, материаллық хәм руўхый мәдениятын изертлейтуғын тил билиминиң жаңа тараўы. Ол тарийх, археология, әдебияттаныў илимлери менен бирге этнография илими менен де тығыз байланыслы болады. Оны «этнолингвистика» термининиң жасалыўынан да көриўге болады (грек тилинде «этнос-халық, тайпа хәм лингвистика») [2:16]. Усы көзкарастан өзбек, қарақалпақ хәм түркмен тиллериндеги кийим-кеншек атамаларының да олардың миллий мәденияты менен байланыслы үйрениў керек экени көзге тасланады.

Өзбек, қарақалпақ хәм түркмен тиллериниң лексикасында улыўмалықлар бар. Олар фонетикалық жақтан өзгешеликке ийе. Мысал ушын, өзбек тилинде үстимизге кийетуғын кийимди «кийим» деп аталатуғын болса, қарақалпақ тилинде де «кийим» деп аталады, ал түркмен тилинде «гейим» түринде аталады. Кийимниң барлық түрин өз ишине алатуғын өзбек тилиндеги кийим-кеншектиң улыўмаластырылған атамасы болған кийим-кеншек тиркес сөзи өзбек тилинде «кийим-кечак» деп аталса, қарақалпақ тилинде «кийим-кеншек» деп аталса, түркмен тилинде «гейим-гежим», «гейим-эшик» көринисинде қолланылады. Өзбек тили билиминде кийим-кеншек атамаларының этимологиясын изертлеген изертлеўши Т.Э.Алимов «Инсанияттың кийиниў зәрүрлигин әмелге асырыўшы затлар (буйымлар) комплексиниң улыўма атамасы өзбек әдәбий тилинде «кийим», «кийим-кечак», сөзлеў тилинде болса «энгил», «энгил-бош» (энгилвош), «кийим-бош» (кийим-вош), «уст-бош» (уствош), «либос», «сарпо» сыяқлы атамалар менен баян етиледі. Дәстүрий кийимлер узақ тарийхы даўир даўамында пайда болып, ол яки бул халықтың жасаған географиялық орны, оның хожалық түри, социал мүнәсибетлери, мәденияты, этникалық келип шығыўы хәм т.б. бирқанша себеплер менен байланыслы жүзеге келген.» [3:1] - деген пикирлерди билдиреди.

Қарақалпақ айтыслары тилиндеги кейим-кеншек атамалары ҳаққында пикир жүриткен изертлеўшилер «Айтыс жанрында ушырасатуғын кийим-кеншек атамалары ишинде хәзирги қарақалпақ тилинде қолланылыўы өриси тарайған ямаса улыўма қолланылмайтуғын гөнерген атамалар белгили дәрежеде ушырасады. Соның менен бирге хәзирги тилимизде ушырасатуғын, сол халында өз атамасын жоғалтпастан жетип келген ямаса фонетикалық хәм морфологиялық өзгешеликлерге ушыраған атамалар да бар. Бул аўызеки дәретпеде ушырасатуғын кийим-кеншек атамаларын, тематикалық жақтан баска кийетуғын кийим-кеншек атамалары, үсти кийим атамалары, аяқ кийим атамалары хәм кийим-кеншеклерге қолланылатуғын гезлемелердиң атамалары» [4:131]-деп, қарастырғаны көзге тасланады.

Сонлықтан, өзбек, қарақалпақ хәм түркмен тиллериниң лексикасындағы кийим-кеншек атамаларындағы улыўмалықлар ҳаққында тоқтап өтейик:

Өзбек, қарақалпақ хәм түркмен тиллериндеги кийим-кеншек хәм оның бөлеклерин билдиретуғын сөзлер менен байланыслы лексика:

1) кийим-кечак – кийим-кешек – гейим-гежим, гейим-эшик, тўн – тон, шапан, шекпен – дон, чәкмен, яңги кийим – таза кийим – тәзе гейим, кўйлақ – көйлек – көйнек, шим – жалбар – жалбыр, ёка – жаға – яка, енг – жең – ең, кенг кўйлақ – кең көйлек – гиң көйнек.

Усы орында өзбек, қарақалпақ хәм түркмен тиллеринде сыртқы кийим менен байланыслы сөзлер

көркем шығармаларда хәр түрли аталыў орынларыда ушырасады. Мәселен, өзбек жазыўшысы П.Қодировтың “Жулдызлы түнлер” романында кийим-кеншек менен байланыслы атамаларды кең қолланғанын гүзетемиз.

“Кўзларидан илхом ва меҳр ёғилаётган Навоий узун **қора чакмон** кийган, ингичка хассага суянган. Унинг бутун киёфаси яхшилик истаб келган ҳар бир кишига катта яхшиликлар қила олишидан далолат беради” [5:38].

Қарақалпақ жумбакларында:

“Қызыл **шапан** кийгизди жигитине,
Көрген адам таң қалды тубитине,
Жасыл жипек орайды тамағына,
Тәбият бар келбетти берседағы,
Қас пенен кирпич бермеген қабағына.”

Қырғауыл

Түркмен аңызларында:

«Олар аяқларына чокай, эгинлерине **чәкмен**, башларына телпек гейип, Мәдемине гаршы сөвешипдирлер. Оларың эсасы ярағы болса, таяғың ужуна беркидилен гыркылык, сынны болупдыр.» (Аллаберди Дурдыев. «Беркели чокай».)

Жоқарыда үш халық тилинде қолланылатуғын шапан сөзиниң этимологиялық мәниси бир-бирине жүдә жақын екенин гүзетиўге болады. Өзбек тилиниң түсиндирме сөзлигинде «**чакмон**» - узын хәм кең үстки кийим” [6:197] – деген түсиндириледі.

Қарақалпақ тилинде “Шапан - өрмекте тоқылған хәр түрли гезлеме материаллардан ишине пахта салып тигилген узын сыртқы кийим [7:507].

Тон атамасын талқыға тартқан изертлеўшилер М.Қудайбергенов хәм Қ.Зариовалар кийимниң мәнисин мынадай деп тусиндирген. «Тон - ийленген кой терисинен, жун жағы ишине каратылып тигилген жыллы кийим постын. Бул атама ертеде улыўмалық мәниде усти кийим түрлери мәнисин аңлатқан, сондай-ақ, екинши бир мәниде социаллық жағдайды анықлайтуғын мәнилерди билдирген. Мәселен, Ат, тоны бар кисиниң, той жыйынға барғысы бар. Кейин ала дәўирлер өтип, мәдений раўажланыў себепли хәзирги ўақытта кийим түрлери көбейип, көплеген усти кийимниң атамаларын билдириўши камзол, шекпен, шапан, костюм, пальто, плащ хәм т.б. атамалар пайда болды. Сонлықтан тон сөзиниң мәниси тарайып, хәзир тек ғана астарлы, еркеклер кийетуғын кийим түрин билдиреди.» [8:131].

Шекпен - жүн жибинен, хәр қыйлы материаллардан астарлы етип, сырып тоқылған сырттан кийетуғын узын кийим [9:524].

Түркмен тилиниң этимологиялық сөзлигинде «Çäkmen [çä:kmen] – жуннен тоқылған сыртқы кийим. Бул сөздиң латын тилинде «ýarunja», «geýim», «ýorgan» деген үш мәнисте қолланылған хәм қалың таўарды аңлататуғын *tekementum* сөзиниң *tekmen* көринисинде пайда болған: *tekmen* < *çekmen* < *çäkmen*. *Tekmen* сөзиниң *tek* (*çek*, яғный, үстке шегіў) этимологиясы сол заманда «ýarpmak, örtmek» мәнисинде қолланылған» [10:230].

2) өзбек, қарақалпақ хәм түркмен тиллеринде бас кийимлери билдиретуғын сөзлер: бўрк – бөрик, бөрүк, телпек, тахё – тахя – тахя; салла – сәлле – селле, хәм т.б.

Усы орында өзбек, қарақалпақ хәм түркмен тиллеринде бас кийим менен байланыслы сөзлердиң көркем шығармаларда хәр түрли аталыў орынларыда ушырасады. Мәселен, өзбек жазыўшысы П.Қодировтың “Жулдызлы түнлер” романында бас кийим менен байланыслы атамаларды кең қолланғанын гүзетемиз.

“Нүён Кўкалдош Бобурнинг **салласини** чангдан тозалаб, кўлида авайлаб олиб келмокда эди. Шу пайт шийпон ичидан бошига **бўрк** кийган Бобур чикди.” [11:36].

Жазыўшының усы романын каракалпак хэм түркмен тиллерине көркем аўдарма исленгенин инабатқа алып, оларда бас кийим атамалары қандай аўдарма исленгенин салыстырмалы түрде көрсетип өтиўди макул билдик.

Каракалпак тилинде:

Ноян Көкалдаш Бабырдың *сәллесин* шаңнан тазалап, оны абайлап қолына алып киятыр еди. Усы пайтта жазлаў жайдан басына *бөрк* кийген Бабыр шықты [12:38].

Түркмен тилинде:

Нуян Гөгелдеш Бабырдың *селлесиниң* гумуны какып, гөйә улы бир совгат гетирйән ялы апалап, көшгүң эйванына тарап йөнелди. Шол вагтам башына *телпек* атып Бабыр көшкенден чыкды [9:39].

Усы орында бас кийим мәнисин аңлататуғын сәлле хэм бөрик атамалары үш тилде де уқсас – мәни билдирип, тек ғана оларда фонетикалық өзгерислер жүзеге келген. Яғный, каракалпак тилинде «бөрик - хәр түрли териден тигилген бас кийим, малакай, тумак,

кураш, телпек, дегелей» [13:350].

Түркмен тилинде «Börük [bõ:rük] – хәзирги дәўирде «tahya», başgar» мәнисинде колланылатуғын *börük* сөзи ерте заманларда телпекти аңлатқан. Хәзирги ўақытта да Ставропол, Астрахан түркменлери тилинде, усындай мәни билдиреди, яғный, *börük* деп, тек ғана телпекке түсиниледи. Ертедеги түрклер қымбат тери хайўанларының, соның менен бирге өз оңоны (тотеми) болған бөриниң терисинен телпек кийген екен. Усындай телпекке де *börük* дилинген. Бул сөз бөри сөзинен және –к қосымтасынан пайда болған.» [14:72].

Улыўма алғанымыда, жоқарыда қарап өткенимиз сыяклы туўысқан өзбек, каракалпак хэм түркмен тиллери өзлериниң сөзлик қурамы, грамматикалық хэм фонетикалық қурылысы бойынша пүткил бир қәўим тиллер топарын пайда етеди. Сонлықтан, түркий тиллер топарына киретугын өзбек, каракалпак хэм түркмен тиллериниң лексикалық бирликлеринде, соның ишинде кийим-кеншек пенен байланыслы атамаларда да улыўмалық хэм уқсаслықлар көзге тасланады.

Әдебиятлар

1. Соколовский С.В. Этничность как память: парадигмы этнологического знания. Этнокогнитология. Вып.1, 1994. -С. 93-99.
2. Адилова Г. Каракалпакстан казаклары этнографизмлериниң лингвомәдений анализи. Филол. илим. философ. докт. дисс. -Нөкис: 2018.
3. Алимов Т.Э. Баъзи ўзбек аңғанавий кийим номлариниң этимологияси ва функцияси хусусида. <https://inlibrary.uz>.
4. Кудайбергенов М.С., Зайрова Қ.М. Каракалпак халық айтысларында кийим-кеншек атамаларының колланылыўы. Каракалпак мәмлкетлик университети Хабаршысы. -Нөкис: 2018. №2 (39). 131-б.
5. Қодиров П. Юлдузли тунлар. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 1981. 38-б.
6. Ўзбек тилиниң изоҳли луғати. 5-жилд. -Тошкент: “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” Давлат илимий нашриёти, 2008. 197-б.
7. Каракалпак тилиниң түсиндирме сөзлиги. Т. I-IV. -Нөкис: «Қаракалпакстан», 1982, 1984, 1988, 1992. 507-б.
8. Atanyūazow S. Türkmen diliniñ sözköki (etimologik) sözlügi. -Aşgabat: „Miras“, 2004. 230-б.
9. Қадыров П. Жулдызлы түнлер. (Х.Жумашев, А.Садықов аўдармасы) – Нөкис: «Қаракалпакстан», 1983. 38-б.
10. Қадыров П. Ыылдызлы гижелер. (Өзбек дилинден тержиме әден Ш.Чарыев). – Ашгабат: «Түркменистан» неширяты, 1988. 39-б.
11. Қодиров П. Юлдузли тунлар. – Тошкент: Ўзбекистон, 1981. – Б. 36.
12. Қадыров П. Жулдызлы түнлер. (Х.Жумашев, А.Садықов аўдармасы) – Нукус: Каракалпакстан, 1983. – Б. 38.
13. Қадыров П. Ыылдызлы гижелер. (Өзбек дилинден тержиме әден Ш.Чарыев). – Ашгабат: Түркменистан неширяты, 1988. – Б. 39.
14. Каракалпак тилиниң түсиндирме сөзлиги. Т. I-IV. - Нөкис. «Қаракалпакстан», 1982, 1984, 1988, 1992. –Б. 350.
15. Atanyūazow S. Türkmen diliniñ sözköki (etimologik) sözlügi. -Aşgabat: Miras, 2004. –Б. 72.

РЕЗЮМЕ. Ушбу мақолада ўзбек, қаракалпак ва туркмен тиллари мисолида айрим кийим атамалариниң этимологияси ва вазиғи қиёсий жиҳатдан муҳаққа қилиниб, уларниң ўхшашлиғи ва ўхшаш шакллари аниқланған.

РЕЗЮМЕ. В данной статье вопросы этимологии и функция некоторых одежд сравнительно анализируются на примере узбекского, каракалпакского и туркменского языков и выявляются их общие черты и сходства.

SUMMARY. In this article, the issues of etymology and function of some clothing nouns are comparatively analyzed on the example of the Uzbek, Karakalpak and Turkmen languages, and their commonalities and similarities are identified.

ХӘЗИРГИ ҚАРАҚАЛПАҚ ТИЛИНДЕГИ АТЛЫҚЛАРДЫҢ МОДАЛЬ МӘНИ АҢЛАТЫҰШЫ ФОРМАЛАРЫ ХӘМ ОЛАРДЫҢ ЖАСАЛЫҰ УСЫЛЛАРЫ

Г.А.Бекбергенова – филология илимлери бойынша философия докторы
Әжсинияз атындағы Нөкис мәмлкетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: кичрайтириш, эркалаш, модал, субъектив баҳо шакл, эмоционал-экспрессивлик, синтетик, аналитик.

Ключевые слова: существительное, уменьшительный, ласкательный, модал, субъективная форма, эмоционально-экспрессивный, синтетический, аналитический, оценка, категория.

Key words: noun, diminutive, affectionate, modal, subjective form, emotionally expressive, synthetic, analytical, evaluation, category.

Атлықлардың модаль мәни аңлатыўшы формалары киширейтиў, еркелетиў, хўрмет, кемситиў, кек етиў, мыскыллаў, кемситиў, ирония сыяклы мәнилерди, предмет хэм адамларға гўман, шама, болжаў хэм т.б мәнилерди билдириў ушын колланылады. Атлықлардың бундай модаль мәниге ийе формалары хар қыйлы усыллар арқалы (синтетикалық, аналитикалық, лексика-фонетикалық сыяклы) жасалады.

Атлық – предмет деген кең түсиникти билдиретуғын болғанлықтан, оның мәнилик түрлери де хэм грамматикалық категориялары да хәр қыйлы.

Гейпара атлықлар арқалы предмет тек аталып ғана қоймай, оған қосымша сол предметти сөйлеўшиниң хәр қыйлы қатнасы да аңлатылады. Тил билиминде бундай атлықларды «атлықтың субъектив баҳо формалары» деп атайды.

«Субъектив баҳо» түсиниги қандай да бир предмет, оның қасийетлери (көбинесе өлшеми), белгили бир ис-хәрәкет хэм халатты аңлатады. Усы тийкарында сөз етилип атырған предмет, хәрәкет ямаса жағдайға сөйлеўшиниң унамлы яки унамсыз қатнасы билдириледі хэм хәр қыйлы эмоциялар пайда болады.

Д.С.Насыров, А.Бекбергенов хэм А.Жәримбетовлардың «Русша-қаракалпакша лингвистикалық терминлер сөзлиги»нде «Субъективлик баҳо-сөйлеўшиниң ой-сезимин, тилегин билдиретуғын баҳо» [7] деп көрсетиледи.

А.Бекбергенов хэм Қ.Пахратдиновлар «Тил билими терминлери сөзлиги» атлы мийнетинде субъектив баҳо категориясына «Сөйлеўшиниң предметке, оның белгисине қосымша эмоционаллық-экспрессивлик (еркелетиў, киширейтиў, мыскыллаў) баҳо берип сөйлеўин көрсететуғын семантикалық-грамматикалық категория: *жеңгей, апажан, қызалақ, адамсымақ*»[1] деп көрсетеди.

Субъектив баҳо формалары арқалы сөйлеўшиниң хәр қыйлы модальлик қатнаслары: киширейтиў, киширейтиў-еркелетиў, хўрмет, кемситиў, мыскыллаў, ирония хэм т.б. билдириледі. Бундай мәнилердиң аңлатылыўында тилдеги хәр түрли қураллар хэм усыллар (аффиксация, сөз қосылыўы, сөз дизбеклери) пайдаланылады.

Субъектив баҳаның сөз жасаў мәниси – бул улыўмаласқан, системалық тиллик мәни хэм ол бир